

I N - L E Y D I N G H E .

D' Vervloedige Nature (bestiert door d'eeuwighe Godt) die de menschen haer voedtsel en onderhoudt soo mildadighlijk toe-sendt, heeft den Tijd in jaren, en ieder jaer in vier deelen af-gedeelt. Den Winter (hoe wel noodigh) doet door hare koude, vochtigheyt, en bulderende windt, haghel en sneeuw-buyen, d'andere dry deelen in aengenaemheyt uyt-steken: De Lente brengt hare Bloemen, den Somer hare Vruchten, en den Herfst haer Winter-ooghst te voorschijn. Maer alle dese dingen worden vvel op haer tijdt van de Natuer voort-gebracht, doch sy kunnen, en dienen noodtsakelijk (indien men daer 'recht gebruyck van wilt genieten) door de konst, gheholpen, en verbeterd te vvorden. Want door de konst kan-men de aerde, die op sommighe plaetsen door de Natuer onvruchtbaer geteelt is, met de selve vvel toe te maken, vruchtbaer doen worden: de konst kan de wilde, harde, onsmakelijke vruchten door Mesten, Koesteren, Inenten, tam, sacht, eetbaer en smakelijk maken.

Dese en meer andere zijn gemeyn, en oock noodigh. Doch, om tot ons vorenemen te komen, seggen wy, dat de Natuer, die sich veeltijds wanschickelijk verthoont, door de konst kan op-

geschickt, opgepronckt, in goede ordre, gierlijk en vermakelijk ghemaect worden: en hier over voert-men somtijds berghen en heuvelen wech, leeghten en dalen verhooght-men, men maect water tot landt, en landt tot water, &c. Alle dese dingen worden in de Lust-hoven aenghemerckt, daermen alles regulier, dat is, beyde de zijden gelijkformigh maect. Hier leert de konst, dat-men de Boomgaerden en Lust-hoven met hooghe Eycken, Abecle, oft Ypen-boomen, rondtom dient te planten, op datse door de mantelingh van de koude winden, soo veel moghe-lijk is, bevrijdt zijn: Dat men het water (by-aldien het daer is) rondtom de Hof-steden heên leyt, daer door-men van het gheboeft te meer bewaert wordt, 't selve oock tot Visch-Vijvers ordineert, ghebruyckende de uyt-gegraven aerde tot verhoogingh van Boomgaert en Hof. Alle dese wateren, als de selve kunnen ververst worden, geven groote aengenaemheyt aen de selve Lust-hoven: als mede, doen de levende wateren oft springh-bronnen, die van de naest-ghelegen hooghten, onder de aerde door, in de Lust-hoven worden gheleyt, en aldaer door heerlijke Fonteynen, hare frisse en koele stralen, tot groot vermaeck, doen uyt-springen. De konst heeft oock geleert, de Bedden foodanigh te legghen, datse bequaem zijn, door
de

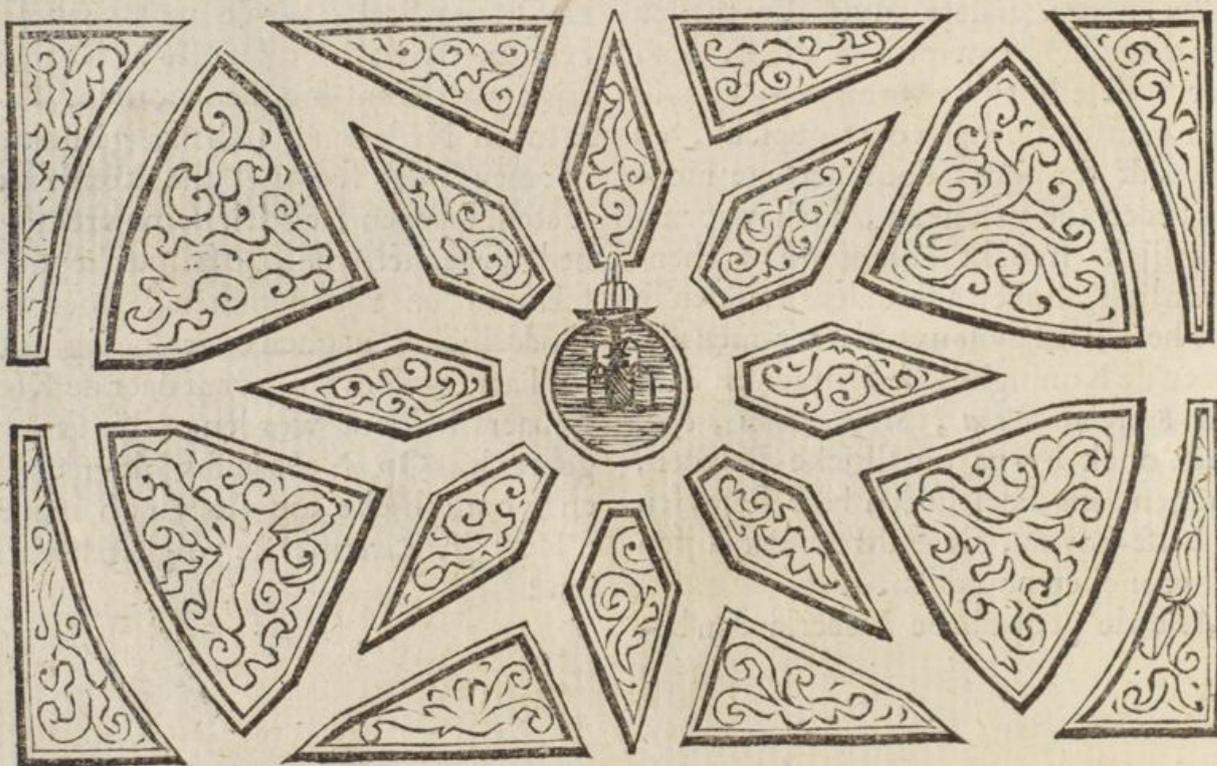
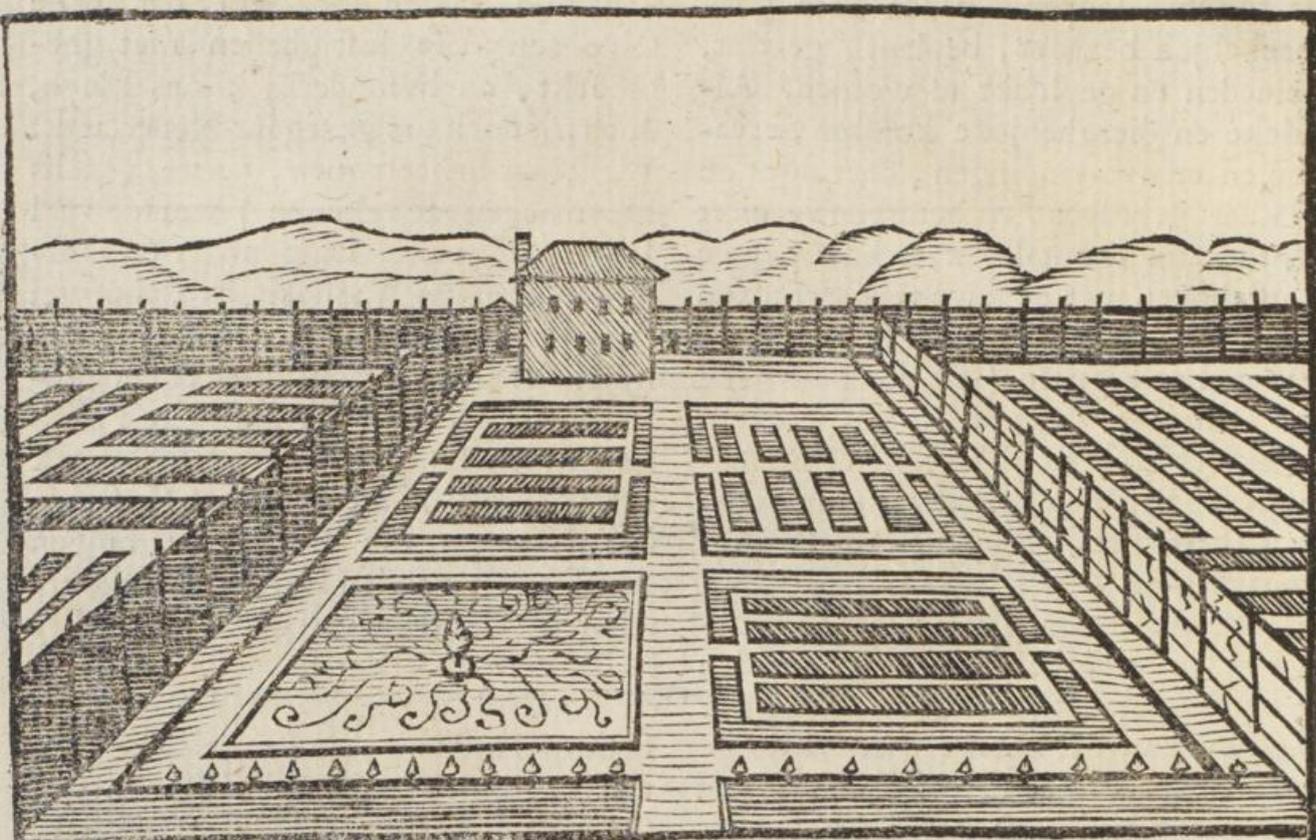
de tuffchen-loopende paden , om ghemackelijck bezaeyt , beplant , gewiet , gefneden en gepluckt te worden. Alfulcke en dierghelijcke konften , erva- ringen en uyt-vindingen , daer door de Natuer geholpen , verbetert en verciert wordt , zijnder ontallijck , en hoe-men de Luft-hoven met de selve verheerlijcken kan , fal den Lief-hebber in de hier by gevoegde Figuren (als oock die gene die achter aen , van de Bloem-percken , Parterres , oft Loof-wercken , Sonnewijfers , Prieëlen , &c. vertoont worden) beter sien , als uyt een beschrijvinghe verstaen .

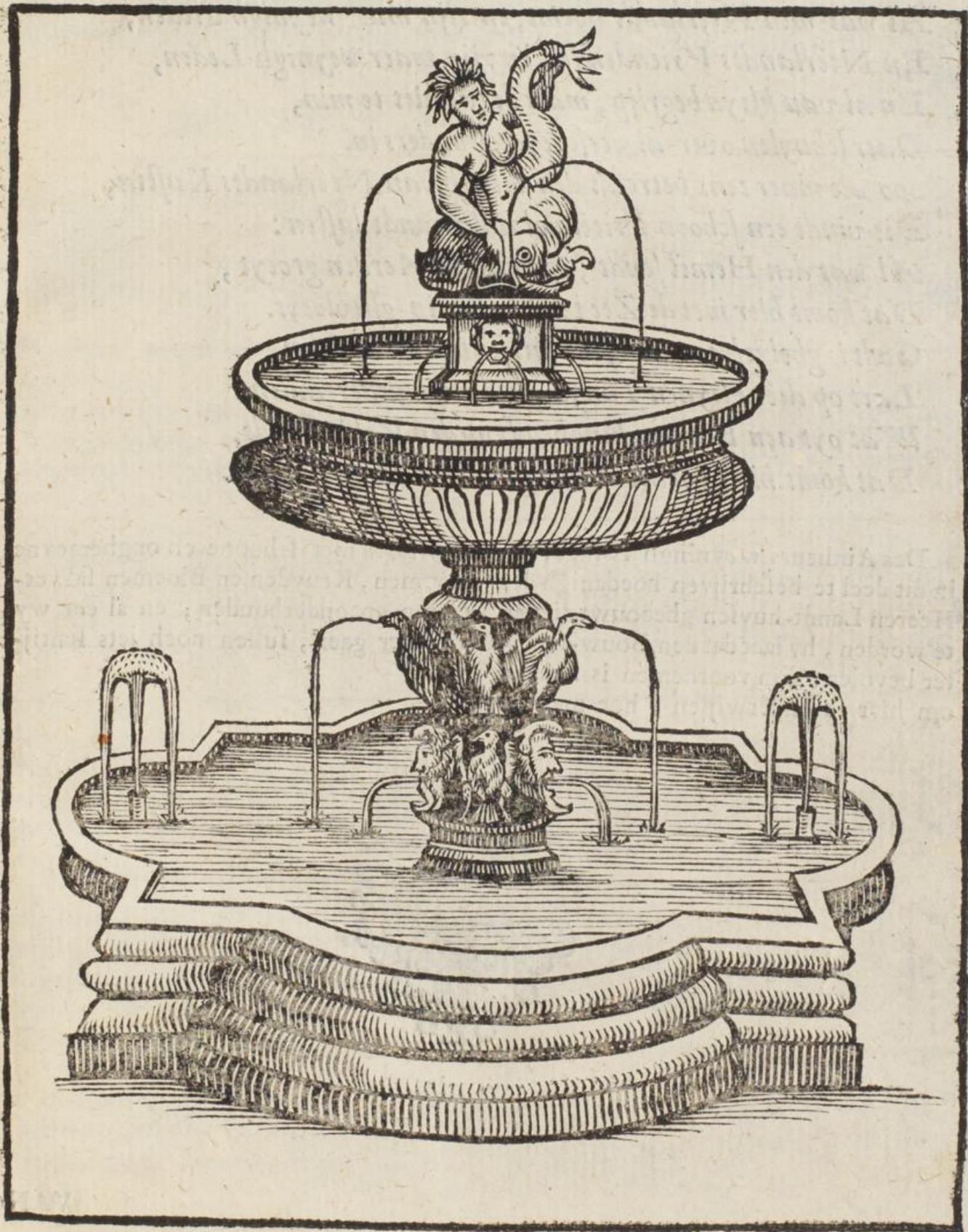
De eerste die-men weet , dat de Lust-hoven in eenighe schickelijke orden hebben gebracht , zijn geweest de oude Romeynen , de welke daer na vande Italiaensche Princen , loffelijck , en met verbeteringh zijn na gevolght ; soo dat *Italien* onder andere uytstekentheden hier mede van beroemt is geweest . Van daer is dese lustighe vermakelijckheydt door gantsch Europa voort-geplant , en van tijdt tot tijdt , door aerdige nieuwigheden toe-genomen , doch voornamentlijck steëckt *Vranckrijk* teghenwoordigh , boven alle andere Landen in dese heerlijckheydt uyt , alwaer-men niet alleen de Koninghlijke Huysen en Hoven *Fontaine-bleau* , *St. Germain* , &c. maer oock by-na ontallijcke Princen , Graven , en Edel-lieden hare Paleysen en Lust-hoven , als aerdsche Paradijsen siet proncken en pralen .

Alle de gene die de Nederlanden be-

kent zijn , weten oock wel , dat het de selve aen dese lustigheden niet ghebreëckt , en bysonderlijck ons kleyn , doch tot noch toe gezegent Nederlandt . Want hier in heeft-men , (naer des selfs kleyn begrijp te rekenen) wel soo veel Heeren Huysen , Lust-hoven en Hofsteden , als in *Vranckrijk* , hoewel doorgaens niet soo prachtigh en kostelijck . Ghelijck by ons sulcks genoeghsaem uytwijfen het Princelijcke Paleys met sijnen Hof en Warande , als oock het voortreffelijcke Huys en Hof vanden Hertogh van *Bornoville* binnen *Brussel* , en vanden Hertoghe van *Aerschot* tot *Enghen* geleghen , welker laetste voor-waer eenen vande schoonste en konstighste van dese Nederlanden is . Ende in *Hollandt* , de Princelijcke Hoven en Lust-huysen des Prince van *Oranjen* , *Hons-holredijk* , *Rijswijk* , en *Oranje-Sael* ; alle de welke wel by eenighe van de voornaemste in *Vranckrijk* gherekent moghen worden . Hier in mach *Nederlandt* sich dan geluckigh noemen , dat soo wel alle konsten en wetenschappen , als seldtsame vremdigheden , leckernyen , kostelijckheydt , ja schatten en rijckdommen , door den Goddelijcken zeghen overvloedighlijck tot haer in-vloeyen , want daer de Konsteners beloont worden , zijn sy noyt gebreck . Op *Neêrlandts* kleynheydt , en wonderlijcke toe-vloeyingh , speëlt d'Heer *J. Cass* met de volghende vaersfen :

Eenen Nederlandtschen Hof oft Thuyn , en Bloem-perck.

Al wat-men Neêrlandt noemt, en zijn maer weynigh Steden,
En Neêrlandts Vrienden self en zijn maer weynigh Leden,
En al van kleyn begriip, maer des al niet te min,
Daer schuylen over-al verscheyde wonders in.
Soo wie maer eens betreedt den Ringh van Neêrlandts Kusten,
Die vindt een schoon Prieël vol alderhande lusten:
Al wat den Hemel sendt, oft uyt der Aerden groeyt,
Dat komt hier met de Zee ter Haven in-ghvloeyt.
Godt is ghelijck een Son, die duysent gulde Stralen
Laet op deës kleynen Thuyt ghedurigh neder-dalen:
Wat oyt aen Boomen hingh, oft op den Velde stondt,
Dat komt hier aen het Volck ghevallen in den mond.

Des Autheurs meyningh is niet, om in dit deel te beschrijven hoedanigh der Heeren Landt-huysen ghebouwt dienen te worden, hy laet dat den Bouw-meester bevolen: Sijn voornemen is slechts, om hier te onderwijsen, hoe-men de

Lust-hoven met schoone en onghemeyne Boomen, Kruyden en Bloemen sal verçieren en onderhouden; en al eer wy voorder gaen, sullen noch iets schrijven

